

V JAKÉM SYSTÉMU SE VYUŽÍVAJÍ DATA MONITORINGU DIETÁRNÍ EXPOZICE NA ÚROVNI EU

*Ing. Jana Procházková, Ph.D. - Ing. Pavla Surmanová
- RNDr. Irena Řehůrková, Ph.D. - prof. MVDr. Jiří Ruprich, CSc.*

*Státní zdravotní ústav, Centrum zdraví, výživy a potravin, Palackého tř. 3a, 612 42 Brno,
tel. +420 515 577 511, www.szu.cz, e-mail: jprochazkova@chpr.szu.cz*

Na základě nařízení Evropské komise 178/2002 získal Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA) mandát pravidelně shromažďovat od členských států laboratorní výsledky o výskytu chemických látek v potravinách a krmivech. Zapojit se mohou všechny národní organizace provádějící kontrolu potravin, výzkumné instituce, vysoké školy i soukromé subjekty, které se zabývají problematikou bezpečnosti potravin i krmiv a jejich analýzou. Data, která takto EFSA obdrží, dále využívá např. pro vydávání stanovisek, hodnocení zdravotního rizika nebo stanovení příslušných limitů pro jednotlivé látky.

Od roku 2011 je do sběru dat zapojena také Česká republika v rámci systému DATEX.CZ. Do roku 2011 odevzdávaly jednotlivé instituce provádějící kontrolu potravin data samostatně ve spolupráci s kontaktním místem EFSA a MZe ČR, později bylo zřízeno speciální oddělení na SZÚ - CZVP v Brně.

Formát dat a rozsah doprovodných informací poskytovaných do EFSA musí být v souladu s požadavky tzv. „Standard Sample Description“ (SSD1), který byl odsouhlasen EFSA a členskými státy EU v lednu roku 2010. Charakterizace vzorku musí být vždy definována katalogem „FoodEx“. FoodEx je klasifikační a popisný systém pro hodnocení expozice, který přiřazuje každé potravíně či skupině potravin kód podle jednotného katalogu, který také zohledňuje hierarchickou příslušnost dané potravinové komodity.

Od roku 2019 bude povinnost předávat data podle nových požadavků pro zápis dat, které by ještě popis potraviny zpřesnily (SSD2). Zásadní částí je aktualizace a úprava katalogu FoodEx. Nový systém (SSD2) rozšiřuje původní verzi z roku 2010 o možnost zapsat vzorky živočišného původu pro monitoring zoonóz, antimikrobiální rezistence a potravinových aditiv. Dále došlo k aktualizaci datových polí, týkajících se charakterizace vzorků a analytických výsledků. Jednou z nejdůležitějších a nejobsáhlejších inovací v systému zápisu vzorků se stala aktualizace FoodEx katalogu. Pomocí FoodEx2 by mělo být možné zapsat původ jakékoliv potraviny nebo vzorku, podléhající laboratorní analýze. FoodEx2 byl sestaven v takové podobě, aby byl co nejjednodušší pro jeho uživatele, a současně umožňoval co nejpodrobnější zadání. Toho bylo dosaženo použitím téměř 30 tisíc původních kódů, doplněných o možnost přidat další identifikátory (tzv. facets), kterých je 33. Facety rozšiřují možnosti zápisu o další charakteristiky. Vzorek může být identifikován současně více facetami, což umožňuje téměř nekonečnou variabilitu a detailnější zadání než při zápisu jedním kódem. Některé facets mohou být ke vzorku přiřazeny implicitně, vážou se tedy vždy s daným kódem vzorku. Pro zjednodušené vyhledávání byl v EFSA vytvořen jednoduchý software, který umožňuje snadnější dohledání zapisované potraviny: FoodEx2 browser.

Tato práce je podpořena MZ ČR – RVO (Státní zdravotní ústav – SZÚ, 75010330).